Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 7. Dnia 8. Kwietnia 1884. XI. rocznik.

O pożyczkach komunalnych Banku krajowego dla towarzystw zaliczkowych.

(A. M.) Do najważniejszych spraw krajowych należy bez zaprzeczenia sprawa podniesienia gospodarstw włościańskich. Jednym znów z głównych czynników ku temu podniesieniu dążących, jest udzielanie kredytu na najtańszy procent, bo ziemia wysokich opłat nie zniesie.

W ostatnich czasach do ciężkich kataklizmów krajowych przybyła sprawa zadłużonych włościan w b. zakładzie kredytowym włościańskim, gdzie 36.000 rodzin zagrożonych jest zupełną ruiną majątkową.

Wydział krajowy, Rady powiatowe, całe niemal obywatelstwo i instytucye finansowe od paru miesięcy zajęte są tą sprawą, myśląc o jéj skutecznem rozwikłaniu, w sposób najmniéj dotkliwy dla dłużników a nie przynoszący znów nadzwyczajnych strat i wierzycielom b. Zakładu.

W wielu powiatach pozawiązywały się *ad hoc* do téj sprawy komitety, które wzięły sobie za zadanie ująć w swe ręce stosunek między Zakładem a dłużnikami.

Ten właśnie nastrój całego kraju pomyślny dla włościan, nakazuje nam zwrócić uwagę, iż obok innych, zwłaszcza lokalnych pomocy, nadają się bardzo do zbiorowych konwersyi długów włościańskich **pożyczki komunalne Banku krajowego**, które na mocy statutu, mianowicie §. 3. lit. B. ust. f. oraz wydanych przez Wydział krajowy pod dniem 24. kwietnia 1883 r. L. 19.511 przepisów, mogą być udzielane: gminom, powiatom, kasom oszczędności, kasom pożyczkowym gminnym i powiatowym, oraz stowarzyszeniom zaliczkowym i innym opartym na ustawie o stowarzyszeniach z d. 9. kwietnia 1883. (Nr. 70. Dz pp)

Jeżeli w jakiéj np. gminie znajduje się znaczna liczba dłużników b. Zakładu kredytowego włościańskiego, wówczas mogłaby ta gmina zaciągnąć w Banku krajowym pożyczkę komunalną, spłacić długi za swych mieszkańców, zażądać od likwidatorów b. Zakładu cesyi na rzecz swoją, a ściągać zwolna od dłużników raty i tworzyć fundusz umorzenia na spłaty rat z pożyczek komunalnych.

Na większy znów rozmiar mógłby sam powiat zaciągnąć pożyczkę w obligacyach komunalnych, przyjmując na siebie uregulowanie długów za mieszkańców powiatu, w b. Zakładzie kredytowym włościańskim zaciągniętych.

Obok tego na mocy §. 31. przepisów o pożyczkach komunalnych, mogłoby stowarzyszenie zaliczkowe lub inne istniejące w powiecie przejąć do konwersyi wszelkie długi włościańskie, za poręczeniem atoli całego powiatu lub gmin poszczególnych.

W takim razie otworzyłoby ono u siebie osobny dział, a Bank krajowy na mocy wyżéj wzmiankowanego §. 31. przepisów dostarczyłby odpowiednich funduszów, mógłby pośredniczyć w spłacie tych długów przez zakupywanie listów dłużnych b. Zakładu, w przeprowadzeniu rokowań i obliczeń z likwidatorami i uzyskaniu potrzebnych cesyi i innych dokumentów prawnych.

W taki sam sposób mogłyby gminy lub powiaty ponabywać zakupione przez b. Zakład kred. włościański grunta po wsiach, które następnie mogłyby odsprzedać albo familiom wywłaszczonych dłużników, albo swoim mieszkańcom, przez co podniosłoby się wartość zaniedbanych, a bezpożytecznie leżących odłogiem gruntów włościańskich.

Pożyczki komunalne udziela Bank krajowy do spłaty w półrocznych ratach (1. kwietnia i 1. października) na lat 20 z procentem 5%, rocznie oraz należy-

tością na administracyę w stosunku $^1/_4$ % (25 ct. od 100 zł.) Po obliczeniu wszelkich możliwych wydatków przy spłacie w szeregu tych lat dwudziestu, procent nie dochodzi 6% rocznie. Towarzystwa zatém mogłyby w tym dziale udzielać pożyczek na 8% rocznie, a zatém stosunkowo wcale tanio, wobec opłacanych dotąd przez dłużników b. Zakładu kred. włościańskiego procentów, które wraz z amortyzacyą kapitału wynosiły 18% rocznie.

Towarzystwa zaliczkowe lub inne lokalne instytucye spełnią patryotyczny obowiązek, jeżeli zajmą się gorliwie tą sprawą. W tym celu należałoby porozumieć się z Wydziałami Rad powiatowych, oraz komitetami ad hoc do téj sprawy utworzonymi po powiatach i przyjąć finansową stronę przeprowadzenia konwersyi, za pomocą pożyczek w obligach komunalnych.

Operacya ta jedynie przy chętnym współudziale Rad powiatowych, które dałyby swą porękę, udać się może, a sądzimy znów, że finansowa strona téj sprawy dałaby się przeprowadzić w ten sposób, iż stowarzyszenia zaliczkowe otrzymawszy pożyczki w obligacyach komunalnych z Banku krajowego za poręką wydziałów powiatowych, otworzyłyby u siebie osobny dział pożyczek włościańskich. Pożyczki te udzielałyby stowarzyszenia włościanom do spłaty na czas krótszy niż lat 20, przez co byłoby w możności w tym okresie czasu może dwukrotnie obrócić kapitałem wypożyczonym. Przy poręce ze strony Wydziałów powiatowych, za zaciągnięte pożyczki w obligacyach komunalnych w Banku krajowym, też Wydziały powiatowe musiałyby przyjąć na siebie odpowiedzialność i za możliwe straty w obec stowarzyszeń zaliczkowych.

Stowarzyszenia zaś zaliczkowe mając przewyżkę 2% jako różnicę stopy procentu w Banku krajowym opłacanego, ze stopą procentu na jaki pożyczki włościanom udzielałyby, mogłyby 1% z tego przeznaczyć właśnie na pokrycie strat zapewnionych przez Wydziały powiatowe, a 1% tytułem swego wynagrodzenia za zajęcie się tym interesem.

Mamy nadzieję, że tak Rady powiatowe, zwierzchności gminne, jak i stowarzyszenia zaliczkowe i inne lokalne instytucye finansowe, ze względu na doniosłe znaczenie téj sprawy w interesie dobra kraju, zajmą się nią w sposób godny zupełnego uznania, z tą skwapliwością i przejęciem się, jaka dotąd cechuje wszelkie w téj mierze podnoszone pojedyńcze i zbiorowe usiłowania, aby zażegnać grożącą klęskę i tysiącom rodzin nie dozwolić upaść, a tém samém i ratować zagrożony byt narodowy.

KORESPONDENCYA.

Odpowiedź na artykuł „Nauka dla Towarzystw zaliczkowych z powodu Banku włościańskiego".

Audiatur et altera pars.

Nie można przeczyć Wmu Drowi Molickiemu, że b. Zakład kred. włościański złą gospodarką upadł, ponieważ jednak upadek ten ma być przykładem dla drugich sądzę, że tylko pod względem jedynym, tj. co do złéj i niesumiennéj gospodarki przez lekkomyślnych, nie lubiących w przyszłość wglądać i w nią nie wglądających kolegów — przykładem być może.

Dla instytucyi jednak poważnych i poważanych, które w tym kierunku na szczęście przykładów nie potrzebują, nauka taka jest zbyteczną, a nauka dalsza, co do wykreślania z actywów zaległych odsetek, jest nadto niepedagogiczną, niekorzystną, a co najważniejsze — zgubną.

Na to powyższe twierdzenie łatwy dowód:

Każde prawie Tow. zal. jest instytucyą stworzoną przeważnie dla włościan, dla ułatwiania im ile możności jak najtańszego kredytu i uwolnienia ich przez to samo z rąk lichwiarzy. Otóż instytucya taka dbać powinna o dobrobyt włościan, bo im służy, — dla nich została wprowadzoną w życie.

Aby się Tow. rozwijało, powinno sobie wyrabiać opinię jak najlepszą, bo tym sposobem wzbudza zaufanie kapitalistów, a udziały i wkładki oszczędności licznie wtedy do kasy wpływają. Przypuśćmy, że powiat, w którym Tow. zal. działa, nawiedzi klęska, rok nieurodzaju, a to przecież możliwe; cóż wtenczas się dzieje?

Oto przedewszystkiem dłużnicy zaleguą z procentami, bo nie potrafią ich opłacić, gdyż ledwie sami siebie wyżywić mogą, i z końcem roku okaże się oczywiście w skutek tego olbrzymi niedobór w kasie towarzystwa.

Według zapatrywania Dra Molickiego, nie wolno wstawiać zaległych procentów w activa, jakżeż więc wypłacać dywidendę a nawet i procenta od wkładek, gdy zamiast dochodów — ogromne straty?

Gdy macie straty — odpowie autor artykułu „Nauka dla Tow. zaliczkowych" — nie wypłacajcie dywidendy, gdyż to jest przecież rozdział zysków! a wierzycielom waszym, płaćcie procent funduszem rezerwowym. — Odpowiedź taka jest zupełnie naturalną, ale zastósowanie téj nauki w praktyce jest zgubném; jest to prosta zupełnie droga dla najpoważniejszych instytucyj do likwidacyi.

Gdy się Tow. zal. zastósuje do nauki Dr. M. — każdy członek wypowie jaknajspieszniej swój udział,

gdyż Tow. zal. nie wykazujące zysków, musi się oczywiście ku upadkowi chylić, trzeba się więc póki czas wycofać! Przypuśćmy, że członkowie nie wycofają swych udziałów, albo przypuśćmy lepiéj, że byt Tow. zal. zachwiany, wstrzyma dyrekcyę od wypłaty udziałów,— cóż się daléj dzieje?

Wierzyciele towarzystwa usłyszą o stracie, a usłyszeć muszą, gdyż albo sami są poczęści członkami Tow., albo zkądkolwiek bądź o stratach się dowiedzą; otóż oni — pomimo, że zwykle nieograniczona poręka ich strzeże — ze zdrowym rozumem muszą sobie powiedzieć: „na co mam trzymać mój majątek w instytucyi, która lada chwila upaść może?“ i w odpowiedzi na to logiczne pytanie, wypowiedzą jaknajspieszniej swoje kapitały.

Dłużnicy towarzystwa, tj. włościanie, nie mogą opłacić procentów, jakżeż więc można przypuścić, aby długi swoje wypłacić mogli? czyż ich wszystkich licytować? z tego wynika najnaturalniejsza konsekwencya, że licytacyą tą, zajmie się likwidator czyli też kurator, a los takiego towarzystwa: taki sam jak byłego Zakładu kredytowego włościańskiego.

Zaległe odsetki niepewne, bezwarunkowo w activa wciągać nie należy, ale odsetki zaległe lecz pewne, równie bezwarunkowo w activa wziętemi być muszą.

Zapyta autor wzmiankowanego artykułu, zkąd taka świadomość co do pewnych tj. wypłacalnych i niewypłacalnych dłużników?

I na to odpowiedź się znajdzie:

Znajomość stosunków powiatu, majątku włościan, to obowiązek sumiennéj dyrekcyi Tow. zal. Dyrekcya taka jest alfą i omegą w stowarzyszeniu; taka znajomość stosunków miejscowych, stanowi o bycie i wzroście towarzystwa; Dyrekcya zna każdego dłużnika i pierwéj nie pożyczy włościaninowi żądanéj sumy, dopokąd się nie dowie o jego stanie majątkowym, o sposobie gospodarstwa, i o celu pożyczki, inaczéj ona musi postępować niż Galicyjski zakład kred ziemski, boby i jego instytucya runęła tak samo, jak runął Zakład kred. włościański, i jak w niedługim czasie Galicyjski zakład kred. runie.

Gdy więc taka dyrekcya kieruje Towarzystwem zaliczkowém, nie grozi temuż żadna obawa i zarząd wie doskonale od kogo zaległych odsetek odebrać by nie mógł tj. wie, że się każdy dłużnik wypłaci, bo człowiekowi nieuczciwemu, niemoralnemu, albo zbyt ubogiemu, by mógł znieść ciężar długu, pożyczki nie udzielono — tacy dłużnicy mieli dotąd tylko kredyt we włościańskim banku, a dziś niestety jedyny prawie Galicyjski zakład kredytowy im pozostał.

Należy więc z wielką ostrożnością wypowiadać podobne teorye, jakie zawarte są w artykule Dr. Molickiego „Nauka dla Towarzystw zaliczkowych“, bo zalecając je bez zastrzeżeń można wywołać niepożądane skutki, zwłaszcza gdyby się znalazł naiwny dyrektor Towarzystwa zaliczkowego, któryby bezwzględnie téj nauce dał posłuch.

Dotąd wciągały Towarzystwa zaliczkowe zaległe procenta w activa i nadal je wciągać powinny; a gdy tylko dobrą gospodarką szczycić się będą, nie zachodzi żadna obawa, by — niepomne przestróg Dr. M., wskutek wciągania zaległych procentów w activa, runąć miały.

Lustracya

Towarzystwa zaliczkowego w Mościskach.

Dnia 28. i 29. marca 1884. odbyłem lustracyą związkowego towarzystwa pod firmą „Towarzystwo zaliczkowe dla powiatu Mościckiego — stowarzyszenie zarejestrowane z poręką nieograniczoną w Mościskach“. Przy lustracyi byli obecni ze strony Dyrekcyi dotyczącego Towarzystwa pp. Teodor Brzuchowski kasyer i Witek Franciszek kontrolor, oraz nowo zamianowany dyrektor p. Masiuk; ze strony Rady zawiadowczéj pp. Bolesław Śmiałowski prezes i Alfred Bandrowski członek komisyi kontrolującéj. Księga główna wykazywała w dniu lustracyi następujący stan majątkowy (bilans surowy):

Stan bierny: Udziały 13.002 zł. 10 ct., fundusz rezerwowy 5.329 zł. 19 ct., wkładki oszczędn 38.826 zł. 56 ct., długi towarzystwa 8.505 zł. 27 ct., zysk z r. 1883 1.259 zł. 73 ct., saldo Banku krajowego 2.408 zł. 05 ct.; razem 69.330 zł. 70 ct.

Stan czynny: Pożyczki 63.317 zł. 55 ct., koszta administracyi 527 zł. 84 ct., lokacye 3 zł. 15 ct., procenta 1.621 zł. 18 ct., koszta procesowe 858 zł. 94 ct., udział w Towarzystwie zaliczkowém we Lwowie 1.000 zł. papiery wartościowe fund. rezer. 500 zł. kasa 1.502 zł. 04 ct.; razem 69.330 zł. 70 ct.

Udziały w sumie 13.002 zł. 10 ct. w. a. pochodzą od 1.596 członków, których liczba od ostatniego zamknięcia rachunkowego (1883) wzrosła o 30. Wpłaty na udziały przez członków są szczupłe i należałoby bardziéj przestrzegać obowiązkowych, statutem zastrzeżonych wpłat, co znacznie by wpłynęło na powiększenie funduszów własnych Towarzystwa. Udziały pełne po 10 zł. posiada członków 544, a dywidendę płaciło Towarzystwo w ostatnich trzech latach po 6%. Nasuwa mi się uwaga, że przy tak znacznéj ilości członków, stan wpłaconych udziałów jest za niski, wynosi bowiem 8 zł. w przecięciu na jednego członka, co ztąd pochodzi, że znaczniejsze udziały po nad 100 zł. posiada tylko dwóch członków, zaś niżéj 10 zł. przeszło 1.000 członków.

Fundusz rezerwowy powstaje z wpisowego po 1 zł., oraz z zysku corocznie wydzielanego i wynosi obecnie 40% udziałów a ulokowany jest w następujący sposób: częściowo w papierach wartościowych a w znacznéj części w obrocie.

Wkładki oszczędności w sumie 38.826 zł. 36 ct. pochodzą od 271 stron w granicach od 1 zł. do 2.683 zł. Najwyższych wkładek w kwotach powyżéj 500 zł. było od 22 stron. Między właścicielami książeczek oszczędności znalazłem 169 numerów a więc znaczną część od instytucyi publicznych, a mianowicie: 150 funduszów gminnych, fundusze szpitalne, szkolne, fundusz emeryt. urzędników Wydziału powiatowego, komitet miasta Mościsk, Tow. oficyalistów prywatnych, Wydział powiatowy, członkowie Wydziału powiatowego, mieszczaństwo mościckie.

Towarzystwo oprocentowuje wkładki oszczędności po 6% rocznie, a nadto praktykuje następujące przy wypłacie zastrzeżenia: od kwoty 100 zł. żąda wypowiedzenia 5 dni, od 250 zł. 10 dni, od 500 zł. 20 dni, od 1.000 zł. 30 dni, od 2.000 zł. 60 dni. — Sposób obliczania odsetek znalazłem prawidłowy.

Ewidencya wydawanych przez Dyrekcyą książeczek oszczędności prowadzi się w sposób następujący: osobny arkusz wykazuje pewną liczbę książeczek podpisanych przez dyrektora, który sprawdza późniéj wydanie książeczki i wpisanie w księdze wkładek oszczędności.

Wycofane książeczki oszczędności unieważnia się i przechowuje w kasie, zaś strona poświadcza odbiór kwoty na asygnacie kasowéj.

Długi Towarzystwa w sumie 8.505 zł. 27 ct. pochodziły od: *a)* Tow. wzaj. ubez. w Krakowie (na weksle 5%) 400 zł., *b)* Gal. kasa oszczęd. (na skrypt 5%) 6.000 zł., *c)* Gal. kasa oszczęd. (na weksle 5%) 1 500 zł., *d)* Tow. zal. we Lwowie 6% 600 zł., *e)* Tow. zal. we Lwowie rach. bieżący 6% 5 zł. 27 ct.; razem jak wyżéj 8.505 zł. 27 ct.

Towarzystwo wywiązuje się ze swoich zobowiązań punktualnie, korzysta w szczupłym zakresie z przyznanego jéj kredytu w instytucyach i znajduje się w tym szczęśliwém położeniu, że ma znaczny kredyt bankowy w rezerwie.

Saldo odsetek: wynosi w stanie czynnym 1.621 zł. 18 ct., czyli w przychodzie 1.375 zł. 91 ct. w rozchodzie 2.997 zł. 09 ct., na który to stan wpłynęły przeniesione z bilansu za r. 1883 procenta zaległe w kwocie 2.722 zł.

Towarzystwo pobiéra od pożyczek udzielanych członkom 8%, a nadto w razie zwłoki prowizyą po 3% łącznie w razie zwłoki 11%.

Odsetki obliczają się stronom od pozycyi terminowych dokładnie według dni, od pożyczek ratalnych w ten sposób, że obliczony od kapitału procent całoroczny, bez względu na spłatę ratalną dzieli się na ilość rat i przy każdej racie ta część procentu bywa spłacaną. Prowizya zwłoki oblicza się od każdéj zapadłéj raty. Według ostatniego bilansu wynosiła prowizya zwłoki (odsetki zaległe) w stanie czynnym 2.722 zł. 85 ct., czyli 4·4% kapitału wypożyczonego.

Skutkiem tego podnieść mi wypada, że jakkolwiek cyfra ta jest znaczną, da się jednak tém usprawiedliwić, że przy pożyczkach ratalnych, bywa procent tylko od jednéj raty z góry pobierany, wskutek czego dłużnik zalegający z kilkoma ratami, zalega i z procentami od całego kapitału. Gdyby przy pożyczkach mających być spłaconemi w ratach tygodniowych, miesięcznych lub kwartalnych był procent z góry w stosunku do spłaty ratalnéj za cały rok pobrany, tak że dłużnik miałby tylko raty kapitału spłacać, zaległość ta zmniejszyłaby się znacznie.

Pożyczki w sumie 63.317 zł. 55 ct. składają się z 1.448 pozycyi.

Pożyczki udziela Towarzystwo w kwotach od 5 zł. do 300 zł. na następujące obligi dłużne: skrypta dłużne do postępywania drobiazgowego, akty notaryalne i weksle a na spłaty miesięczne, kwartalne i półroczne.

Pod względem formalnym znalazłem weksle, których jest nie wiele, należycie wystawione, lecz termina ich płatności nie zupełnie przestrzegane; skrypty dłużne w dobréj formie ułożone a akty notaryalne bez wypisu głównego, który dopiero w razie potrzeby bywa wyciągany, natomiast znajduje się poświadczenie notaryusza, że strony akt według podanych warunków zeznały; zastawy wszystkie opieczętowane znajdują się w kasie ogniotrwałéj.

Sposób przechowywania i kontrola nad tymi walorami jest następująca: znajdują się w kasie ogniotrwałéj pod dwowa kluczami, które są w rękach kontrolora i kasyera.

Towarzystwo udziela pożyczek na posiedzeniach Dyrekcyi, na podstawie podań pisemnych. Uchwały uwidocznia się w księdze protokołu posiedzeń, zaś uchwały pożyczek na podaniach.

Ingerencya Rady zawiadowczéj przy udzielaniu pożyczek jest następująca: do 300 zł. uchwala Dyrekcya we własnym zakresie, po nad tę kwotę wspólnie z Radą nadzorczą.

Spłaty pożyczek odbywają się dość powolnie a że przeważna część dłużników są okoliczni włościanie, dla których rok ubiegły był ciężki wskutek nieurodzajów, więc obecnie spłaty bardzo uporczywie postępują a zaległości wzrosły do znacznéj cyfry. Zaskarżonych po-

zycyi jest 250 z czego przeważna część w drodze drobiazgowéj co ma skutek ten, że dłużnik najczęściéj po otrzymaniu wezwania sądowego dług swój reguluje.

Dyrekcya prowadzi sprawy procesowe sama a tylko ważniejsze lub wekslowe sprawy załatwia przez adwokata.

Ewidencya spraw procesowych utrzymuje się w osobnéj księdze rachunku kosztów procesowych i osobnych wykazach.

W ogóle co do pożyczek, według szczegółowych informacyi, które zaciągnąłem, zaznaczyć muszę, że posiadają zupełną pewność, gdyż udzielane są na podstawie majątku nieruchomego i za odpowiednią poręką, tudzież na podstawie orzeczeń cenzorów.

Koszta administracyi wynoszą: 2.368 zł. 28 ct. Czynsz 100 zł. rocznie; płace 2 dyrektorów 1500 zł. rocznie; płace urzędników 360 zł. rocznie; służby 120 zł. rocznie; reszta wydatków w sumie 388 zł. 29 ct. opał, portorya, koszta kancelaryjne, inseraty, weksle itd.

Kasę, która według bilansu surowego i księgi kasowéj wykazywała 1.502 zł. 04 ct. w. a. zliczyłem szczegółowo i znalazłem w całości.

Co do innych pozycyi bilansowych i kasowych, znalazłem, że są prawidłowo w księgach uwidocznione, odpowiednie dokumenta, jak książeczka udziałowa Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, efekta funduszu rezerwowego, bezpiecznie i pod należytą kontrolą przechowane.

Biuro Towarzystwa znajduje się w domu murowanym i zajmuje 2 ubikacye, kasę i pokój posiedzeń.

Kancelarya Towarzystwa prowadzona jest odpowiednio potrzebie. Protokół podawczy, protokoły Rady zawiadowczéj, protokoły z posiedzeń dyrekcyi, registratura i akta, jak niemniéj korespondencya są utrzymywane w należytym porządku.

W Mościskach, dnia 29. marca 1884.

W. Terenkoczy,
sekretarz Związku stowarzyszeń.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu marcu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia:

„Credit und Vorschuss-Verein für Gewerbe und Wirtschaft“ po niemiecku, *Towarzystwo kredytowe i zaliczkowe dla przemysłu i gospodarstwa w Kołomyi, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką.* Statut z dnia 30. grudnia 1883. Skład Dyrekcyi: Leib Lachs, Abraham Hersz Schächter i Leib Jaeger. Firmują dwaj członkowie Dyrekcyi. Poręka członków do pięciokrotnéj wysokości udziału. — (C. k. Sąd obwodowy, jako handlowy w Kołomyi. Uchwała z d. 31. grudnia 1883. L. 12320.)

„Towarzystwo handlowe i kredytowe w Brzeżanach, zarejestrowane stowarzyszenie z ograniczoną poręką“ po polsku, „Handels u. Credit-Gesellschaft in Brzeżany, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung“, po niemiecku. Statut z dnia 11. listopada 1883. Na razie wybrano tylko jednego członka Dyrekcyi p. Jakuba S. Fadenhecht. Do zobowiązania wobec osób trzecich, potrzeba podpisu dwóch członków Dyrekcyi. Publiczne ogłoszenia uskutecznione będą plakatami w Brzeżanach, lub zamieszczane w Gazecie Lwowskiéj. Poręka członków jest ograniczona. (C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Złoczowie, uchwała z d. 31. stycznia 1884. L. 857).

Vereins Bank für Handels- und Gewerbe Credit in Budzanów, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Hafftung. Statut z d. 30. stycznia 1884. Dyrekcya składa się z czterych członków i czterych zastępców. Obecni członkowie Dyrekcyi: Mojżesz Baumwald, dyrektor, Schame Pickholz, zastępca dyrektora, Mayer Dressler, kasyer, Uscher Selig dw. im. Glück, zastępca kasyera, Mojżesz Hammer, kontrolor, Juda Feilich, zastępca kontrolora, Hersch Leib dw. im. Hammer, sekretarz, Jona Schutzmann syn, zastępca sekretarza. Ogłoszenia od stowarzyszenia będą publikowane, albo przez plakaty w Budzanowie, albo przez zamieszczenie w publicznych pismach. Zwołanie zgromadzenia ma być ogłoszone w Gazecie Lwowskiéj. Poręka członków aż do 5cio-krotnéj wysokości deklarowanych udziałów. Do ważności zobowiązania potrzeba podpisu dwóch członków dyrekcyi. (C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Tarnopolu — uchwała z d. 19. lutego 1884. L. 1699).

Towarzystwo ochrony własności ziemskiéj przy Radzie powiatowéj krakowskiéj, stowarzyszenie z ograniczoną odpowiedzialnością. Na ogólnêm Zgromadzeniu odbytêm dnia 12. października 1883 wybrani zostali dyrektorami przez Radę nadzorczą, pp. Sobiesław Gawroński, Jan Skirlinski, Joachim br. Rostworowski, Dr. Karol Pieniążek i Adolf Schütz. — (C. k. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie, uchwała z d. 29. lutego 1884. L. 1079).

Zmiany w Dyrekcyi.

Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe w Rzeszowie, spółka zarejestr. z odpowied ograniczoną. Na walnêm zgromadzeniu z d. 30. września 1883. został p. Dr Alojzy Rybicki wybrany zastępcą dyrektora, w miejsce ś. p. Rudolfa Unsina. (C. k. sąd obwodowy jako handlowy w Rzeszowie, uchwała z d. 27. grudnia 1883. L. 8012).

Towarzystwo zaliczkowe w Brzesku, spółka zarejestrowana z odpowiedzialnością nieograniczoną. Na walnêm zgromadzeniu z d. 25. września 1883. zostali wybrani ks. Stanisław Dylski, jako II. Dyrektor, p. Wilhelm Ja-

noszek jako III. Dyrektor, zaś jako zastępca p. Teodor Gauszer, którzy firmę Towarzystwa w ten sposób podpisywać będą, że pod napisem firmy Tow. wspólnie z podpisem dyrektora referenta, swoje podpisy położą. (C. k. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie — uchwała z d. 11. stycznia 1884. L. 30228).

Towarzystwo zaliczkowe w Rozdole, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką W miejsce pana Józefa Popławskiego, wszedł w skład Dyrekcyi jako kontrolor p. Jan Czarny. (C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Samborze — uchwała z d. 26. lutego 1884. L. 1901).

Spar und Credit-Verein in Stryj, registrirte Genossenschaft mit beschränkter Haftung. Na walném zgromadzeniu d. 20 stycznia 1884. odbytém, wybrany został Dyrektorem p. Izak Siegel w miejsce ustępującego p. Mojżesza Rappaporta. (C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Samborze — uchwała z d. 26. lutego 1884. L. 2073).

Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Walne zgromadzenie na d. 19. stycznia odbyte, wybrało w miejsce p. Władysława Terenkoczego p. Karola Wincentego dw. im. Szufę jako kontrolora na członka Dyrekcyi. (C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Samborze, uchwała z d. 4 marca 1884. L. 1536).

Towarzystwo spożywcze we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Wskutek śmierci członka dyrekcyi Konstantego Kluczenki został wybrany przez Radę nadzorczą na posiedzeniu d. 22. grudnia 1883 odbytém p. Jan Szwejkowski członkiem dyrekcyi.

Zmiana statutu.

Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie, zarejestrowane stowarzyszenie z ograniczoną odpowiedzialnością. Na ogólném zgromadzeniu odbytém d. 18. czerwca 1883. uchwalone zostały następujące zmiany w statucie: §. 3. ustęp 4. statutu został w swojém dotychczasowém brzmieniu zmieniony i będzie opiewać na dal: „wszystkie rozporządzalne fundusze użyte będą: *a)* do eskontowania weksli członków, które to weksle ma prawo Towarzystwo reeskontować, *b)* do udzielania członkom pożyczek i otwierania rachunków bieżących na podstawie złożonych papierów wartościowych, przez Radę nadzorczą wskazanych,“ *b)* §. 7 ustęp 4. statutu odnoszący się do legitymacyi członków rady nadzorczéj i Dyrekcyi został zmieniony i będzie brzmiał: „członkowie Rady nadzorczéj legitymują się odpisem protokołu zgromadzenia w którym zostali wybrani, zaś członkowie Dyrekcyi legitymują się notaryalnie wierzytelnym odpisem protokołu posiedzenia Rady nadzorczéj, względnie ogólnego Zgromadzenia Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, w którém ich wybór dokonany został“. „Dyrekcya składa się z trzech dyrektorów i ich zastępców; Rada nadzorcza z prezesa, wiceprezesa i 24 członków.“ (C. k. Sąd krajowy jako handlowy w Krakowie, — uchwała z d. 21, grudnia 1883. L. 28343).

Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Na walném zgromadzeniu z d. 3. lutego 1884. uchwalono zmianę §§. 36. i 37. statutów w ten sposób, iż uchwalono ustanowić stałych ajentów, jako pełnomocników w miejscowościach po za siedzibą Towarzystwa i że każdy członek, który przynajmniéj 10 złr. na rachunek swego udziału wpłacił, ma przy uchwałach powziąść się mających jeden głos, który nie może być na nikogo przeniesionym. (C. k. Sąd obwodowy jako handlowy w Samborze — uchwała z dnia 4. marca 1884. L. 1536).

Rozwiązanie stowarzyszenia.

Kaufmänischer Credit-Vorschus- und Sparverein w Kołomyi został na podstawie uchwały ogólnego Zgromadzenia rozwiązany. (C. k. sąd obwodowy, jako handlowy w Kołomyi, uchwała z dn. 31. grudnia 1883 L. 12.208).

P. Zygmunt Medveczky, likwidator Towarzystwa wzajemnego kredytu we Lwowie ogłasza kurs nauki przygotowawczéj dla funkcyonaryuszów stowarzyszeń zaliczkowych. Plan nauki obejmuje wszystkie działy wiadomości jakie każdy członek dyrekcyi lub urzędnik Towarzystwa zaliczkowego posiadać winien.

Ruch kółek pożyczkowych włościańskich z solidarną poręką w Banku zaliczkowym w Stanisławowie. Z końcem roku 1882 było: 107 kółek z 599 włościanami w 30tu miejscowościach, z kapitałem pożyczkowym 22.298 zł. Z końcem roku 1883 powiększył się stan kółek o 25, ilość włościan o 142, miejscowość przybyła jedna, stan kapitału pożyczkowego o 13.197 zł. Było przeto z końcem roku 1883 132 kółek z 741 włościanami w 31 miejscowościach, z kapitałem pożyczkowym 35.495 zł. Na jednego włościanina przypada w przecięciu 48 zł. pożyczki, jest to zatem najodpowiedniejszy a oraz najprzystępniejszy kredyt zaliczkowy dla włościan.

Uroczyste otwarcie i poświęcenie warsztatów I. związkowéj pracowni robotników stolarskich „Zorza“ we Lwowie, odbyło się w Niedzielę dnia 6. kwietnia w obecności reprezentacyi władz, dziennikarstwa, Związku stowarzyszeń i ludzi znanych z pracy około podniesienia przemysłu i rękodzielnictwa krajowego.

Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, rozpoczęło swe czynności z dniem 1. kwietnia.

Wydział Związku stowarzyszeń odbył na dniu 7. kwietnia posiedzenie, na którém byli obecni: p. Patron dr. Skałkowski, przewodniczący dr. Maly, członkowie Wydziału pp. Żabicki, Br. R. Gostkowski, dr. Goldman, dr. Krówczyński, Merunowicz, oraz sekretarz i redaktor Związku Wł. Terenkoczy.

I. Zatwierdzono protokół z ostatniego posiedzenia.

II. Sprawozdanie p. sekretarza za czas od 27. lutego do 7. kwietnia w którym wpłynęło 186 spraw a z tych 174 w zupełności załatwione zostały — przyjęto do wiadomości. W dziale pomocy przy spłacie długów, w b. Zakładzie kredytowym włościańskim przez włościan zaciągniętych, dostarczono stowarzyszeniom 388 rachunków, z których 56 na kwotę 14.110 zł. spłacono. Dla dziewięciu stowarzyszeń wyrobiono kredyta w Banku krajowym, w Galicyjskiéj kasie oszczędności i w Tow. zaliczkowém we Lwowie. Udzielono wyjaśnień bilansowych lub sprostowano bilanse roczne pięciu stowarzyszeniom. Przeprowadzono trzy lustracye. Wygotowano rekurs dla Towarzystwa handlu skór w Łańcucie w sprawie należytości stemplowéj a dla 27 Towarzystw dostarczono druki i księgi.

III. Na pismo Towarzystwa zaliczkowego w Drohobyczu, w sprawie wystąpienia tegoż towarzystwa z Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, uchwalono dać odpowiedź od Wydziału Związku, oraz rozesłać odpis tego pisma stowarzyszeniom należącym do Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie.

IV. Przyjęto do Związku stowarzyszeń „Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“. Towarzystwo zaliczkowe w Radłowie uchwalono przyjąć napowrót do Związku, uwalniając je od wkładek za r. 1882 i 1883 należnych.

V. Relacyę o lustracyi Towarzystwa zaliczkowego w Mościskach przyjęto do wiadomości.

IV. Przedyskutowano projekt założenia spółki produkcyjnéj w Mikołajowie i uchwalono poprzeć usiłowania w celu urzeczywistnienia téj myśli.

Pracowni Spółki stolarskiéj „Zorza“ we Lwowie uchwalono przyjść w pomoc wezwaniem do instytucyi finansowych i stowarzyszeń w celu dostarczenia im zamówień.

VII. Zawiadomienie p. Zyg. Medveczkiego o otwarciu kursu przygotowawczego dla funkcyonaryuszów stowarzyszeń zaliczkowych, przyjęto do wiadomości.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za r. 1883.

31. Brody. Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe dla rolnictwa, handlu i przemysłu. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Czysty przychód z odsetek 5.360·96, czysty przychód z prowizyi 2.293·42, przychód z druków 113·76, zysk z ażia 53·50, razem 7.821·73. Straty: Odpisane 10% od kosztów założenia, inwentarza, i 20% od druków 232·17, koszta administracyi 3.919·89, podatki i inne wydatki 250·00, odpisanie strat 1.100 00. Czysty zysk 2.319·67, razem 7.821·73. *b) Bilans.* Stan czynny: Stan kasy 1.456·43, udzielone pożyczki 101.344·40, zapas w losach 48·50, inwentarz, koszta założenia i druki 1.528·97, razem 104.378·30. Stan bierny: Udziały 38.550·00, reeskontowane weksle 40.004·82, wkładki pożyczkowe 16.539·87, Saldo rozmaitych wierzycieli 3.858·16, fundusz rezerwowy 1.030·78, z góry pobrane odsetki za rok 1884. 725·00, podatki i inne wydatki 250·00, odpisanie strat 1.100 00. Czysty zysk 2.319·67, razem 104.378·30. Obrót kasowy 1,630.993·04. Liczba członków 196.

32. Kamionka Strumiłowa. Kasa wspólna. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Odsetki pobrane za rok 1883. 2.269·39, należne odsetki i za zwłokę 42.46, dodatki kancelaryjne 347·30½, razem 2.659·15½. Straty: Odsetki zapłacone i do opłacenia 567·34, koszta administracyjne 1.114·81 koszta założenia i ruchomości 25·15, należytości bezpośrednie 9·10, zysk czysty za rok 1883 942·75½, razem 2.659·15½. *b) Bilans.* Stan czynny: stan kasy 965·78½, saldo pożyczek 23.785·76, odsetki nadpłacone 99·68, odsetki należne 42·46, koszta sądowe 27·45, zaliczki na płace Dyrekcyi 453·05, koszta założenia 636·—, razem 26.010·18½. Stan bierny; fundusz rezerwowy 327·—, udziały 11.223·—, wkładki na rachunek bieżący 12.333·59, odsetki do opłacenia 106·04, z góry pobrane odsetki 1.068·70, należytości bezpośrednie 9·10, 20% z czystego zysku do funduszu rezerwowego 188·55, czysty zysk za rok 1883. 754·20½, razem 26.010·18½. Obrót ogólny 113.093·85. Liczba członków 212.

33. Stanisławów. Bank zaliczkowy. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Procenta pobrane i przeniesione 26.940·78, Odsetki naprzód zapłacone i zaległe (przyróst) 1.365·05, zysk z oddziału zastawniczego 5.354·36, razem 33.660·19. Straty: Procenta wypłacone 16.358·73, procenta pobrane na rok 1884 2.152·59, odpis strat 818·10, podatki 1.592·77, koszta zarządu 5.808·87, czysty zysk pozostały 6.929·13, razem jak zyski 33.660·19. *b) Bilans.* Stan czynny: Pożyczki udzielone na skrypta i weksle 270 661·03, na zastawy 57.010·93, Konto realności 18.551·53, procenta zaległe i naprzód zapłacone 7.485·02, różne inne rachunki 2.467·27, effekta funduszu rezerwowego 13.494·90, stan kasy gotówką i papierami wartościowemi 6.360·27, razem 375.980·95. Stan bierny: udziały 66.827·39, wkładki oszczędności 243.145 51, Wierzyciele 41.366·24, procenta naprzód pobrane 2.152·59, Fundusz rezerwowy 14.277·90, rezerwa na odpisy strat 1.282·19, czysty zysk 6.929·13, razem 375.980·95. Ogólny obrót kasowy 2,358·436·10, fundusz rezerwowy z dopisami za rok 1883 wynosi 15·526·89, czyli 23¼ procent od udziałów. Ilość członków 914.

34. Stryj. Towarzystwo kredytowe i oszczędności. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: przeniesiona reszta zysku z r. 1882 275·—, z rachunku odsetek pobranych 8.688·33, razem 8.963·33. Straty: koszta administracyi 1.860·59, procenta wypłacone 4.037·95, odpisanie z inwentarza 45·—, czysty zysk 3.019·79, razem 8.963·33. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka 6.728·50, pożyczki

członkom udzielone 99.559·66, różni dłużnicy 700·38, inwentarz 385·—, naprzód zapłacone procenta 17·22, razem 107.390·76. Stan bierny: udziały 16.550·41, wkładki oszczędności 80.259 62, weksle reeskontowane 5.100·—, fundusz rezerwowy 1.381·—, naprzód pobrane procenta 1.079·94, czysty zysk 3.019·79, razem 107.390·76. Obrót kasowy 971.847·69. Ilość członków 327.

35. Przemyśl, Towarzystwo zaliczkowe rolne. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki uzyskane 11.838·50, odsetki naprzód wypłacone 293·23, razem 12.123·73. Straty: odsetki na rok następny pobrane 3.971·61, odpisanie z inwentarza 47·—, koszta administracyi 2.852·38, czysty zysk 5.252·74, razem 12.123·73, *b) Bilans.* Stan czynny: Pożyczki członkom udzielone 268.728·55, odsetki naprzód wypłacone 293·23, koszta urządzenia i ruchomości 423·—, zaliczki procesowe 731·82, gotówka 1.468.55, razem 271.645·15. Stan bierny: udziały 46.344·22, wkładki oszczędności 145.243·80, wierzyciele wekslowi 61.536·—, procenta naprzód pobrane 3.971·61, fundusz rezerwowy 9.297·18, czysty zysk 5.252·74, razem 271.645·15. Obrót kasowy 2,127,706·36.

36. Żółkiew. Towarzystwo kredytowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki przeniesione z r. 1882. 2 157·18, odsetki pobrane 6.920·01, zwrót kosztów administracyi 837·70, procenta zaległe i zwłoki 1.027·31, razem 10.942·20. Straty: procenta zapłacone 2.162·44, koszta administracyi 4.104·76. zużycie inwentarza 30·62, koszta założenia 123.89, 15% do funduszu rezerwowego 678·07, rezerwa na podatki i należytości bezpośrednie 328·17, dywidenda za r. 1883 po 11% 3.514·25, razem 10.942·20. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 83.047·79, odsetki należne 1.644·83, zapas druków 141·17, inwentarz 214·32, nadpłacony czynsz 12·—, koszta sądowe 297·16, zaliczki na płace 150·—, gotówka 3.078·77, razem 88.586·62, Stan bierny: udziały 40.981·68, wkładki na rachunek bieżący i oszczędności 30.236·—, weksle reeskontowane 6.770·52, z góry pobrane odsetki 3.686 50, odsetki niepodniesione 547·80, fundusz rezerwowy 1.523·62, wstępne w r. 1883 320·—, z czystego zysku do funduszu rezerwowego 678·07, na podatki i należytości bezpośrednie 328·17, dywidenda za rok 1883 po 11% 3.514·25, razem 88.586·62. Obrót kasowy 414.541·18. Ilość członków 520.

37. Dąbrowa. Towarzystwo szewców. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: zarobek na skórach 1.120·14, odsetki na rok następny wypłacone 29·45, razem 1.149·59. Straty: koszta administracyi i zarządu 271·63, saldo procentów 299·63, czysty zysk 578·33, razem 1.149·59. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki udzielone członkom 23·16, odsetki na r. 1884. wypłacone 29·45, zaliczka na urządzenie garbarni 700·—, zaliczka na wyprawę skór na r. 1884. 175·—, wartość remanentu skór 3.714·10, gotówka 1.615·79, razem 6·257 50. Stan bierny: udziały członków 271·82, pożyczki zaciągnięte 5.264·—, fundusz rezerwowy 43·35, koszta administracyi do wypłacenia 100·—, czysty zysk 578·33, razem 6.257·50. Sprzedaż towarów 15.863·38. Obrót ogólny 50.631·—. Ilość członków 31.

38. Rudki Towarzystwu handlu skór. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku towarów 542·18. Straty: koszta administracyi 265·21, z rachunku procentów 5·72 pokrycie straty na skórach 202·13, czysty zysk 69·12, razem 542·18. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka 537·70, wartość towarów 1.068·06, koszta założenia i sprzęty 108·12, subwencya Wydziału krajowego 150·—, należytość od byłego magazyniera 12·—, razem 1.875·88. Stan bierny: udziały 71·10, fundusz rezerwowy 10·47, wierzyciele wekslowi 1.708 94, procenta 16·25, czysty zysk 69·12, razem 1.875·88. Sprzedaż towarów 4.334·56. Ogólny obrót 12.061·34.

39. Tarnopol. Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku procentów 3 336·50, zysk z zaliczek na towary 71·99, zysk na papierach wartościowych 8·58, zysk z incassa 3·—, zwrot kosztów administracyi 108·02, czynsz naprzód zapłacony 66·68, razem 3.594 77. Straty: odpisanie kosztów założenia 13·45, zużycie inwentarza 25·95, płace 1.402·58, rezerwa na wątpliwe długi 150·—, rezerwa na podatki 150·—, 10% do funduszu rezerwowego 205·86, czysty zysk 1.646·93, razem 3.594·77. *b) Bilans.* Stan czynny: Pożyczki 44.200 12, procenta należne 800.59, procenta zaległe 27·90, procenta naprzód zapłacone 41·90, zaliczki na towary 1.704·34, zaliczki na papiery wartościowe 160·—, zaliczki procesowe 35·10, rozmaite należytości 186·—, koszta założenia 120·—, ruchomości 233·52, druki 113·69, czynsz naprzód zapłacony 66·68, zaliczka na płace 766·76, gotówka 1.912·41, razem 50.369 01. Stan bierny: udziały 31.615·—, fundusz rezerwowy 776·86, wkładki oszczędności 6.646·31, pożyczki zaciągnięte 9.170·—, płaca i należytości niepodniesione 213·91, rezerwa strat 150·—, rezerwa podatkowa 150·—, czysty zysk 1.646·93, razem 50.369·01. Ogólny obrót 230.677 48. Ilość członków 289.

Korespondencya redakcyi.

Panu A. Chuwenowi w Toporowie. W Toporowie istnieje więcéj niż jedno stowarzyszenie zaliczkowe. Zarzuty, zawarte w korespondencyi p. Mrozowskiego w numerze 5tym „Związku“ umieszczonéj, nie były zaś zwrócone imiennie przeciwko spółce, któréj pan jesteś dyrektorem. Z tego też powodu nie poczuwamy się do obowiązku umieszczenia obszernéj korespondencyi Pańskiéj o toporowskiéj „Spółce kredytowéj“, czego pan żądasz z odwołaniem się na ustawę prasową.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: *Władysław Terenkoczy.* Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.